

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

CBU-SBED, 2024, 11 (4): 620-629

Ebeveynlerin Gözünden Çocuklarının Problemleri Medya Kullanımı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Determination of Children's Problematic Media Use and Affecting Factors from Parents' Perspective

Hande Özgörü^{1*}, Şerife Tutar², Özlem Şensoy³

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Isparta, TÜRKİYE

² Süleyman Demirel Üniversite Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

³ İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

e-mail: handeozgoru@sdu.edu.tr, serifegüven@sdu.edu.tr, ozlem.sensoy@istanbul.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9263-8372>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3559-8677>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7709-7021>

*Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Hande Özgörü

Gönderim Tarihi / Received: 26.05.2024

Kabul Tarihi / Accepted: 20.09.2024

DOI: 10.34087/cbusbed.1490099

Öz

Giriş ve Amaç: Araştırmamızda, ebeveynlerin gözünden 4-11 yaş arası çocukların problemleri medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, Aralık 2023- Şubat 2024 tarihleri arasında, 4-11 yaş arası çocuğu olan 433 ebeveyn ile yürütülmüştür. Araştırma verileri "Ebeveyn ve Çocuk Tanıtım Formu" ve "Problemleri Medya Kullanım Ölçeği-Kısa Formu" kullanılarak toplanmıştır. Veriler, SPSS 26.0 (IBM Inc, Chicago, IL, USA) istatistik paket programı kullanılarak ortalama, standart sapma, sıklık, yüzde, Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçek maddelerine güvenilirlik analizleri uygulanmış ve Cronbach's alpha değerleri hesaplanmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik kurul izni, ebeveynlerden ise araştırmaya katılım için dijital onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmamızda ebeveynlerin yaş ve eğitim düzeylerinin çocuklarda ise cinsiyet ve kardeş sayısının çocukların problemleri medya kullanımında etkili olduğu belirlenmiştir. Çocukların günlük internet kullanım sürelerinin 2-4 saat (%38,8) olduğu, medya araçlarını en fazla video izleme/oyun oynama amaçlı kullandıkları (%96,8), ebeveynlerin çocukların medya araçlarını kullanmalarından dolayı sıklıkla endişelendikleri (%32,6) ve internet filtre programları kullandıkları (%64,2) belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının problemleri medya kullanımına yönelik uygulamalarına bakıldığında ise, çoğunlukla uyarma/konuşma (%25,9) ve/veya süre kısıtlama (%23,8) gibi uygulamalarda buldukları belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar 4-11 yaş arasındaki çocuklarda problemleri medya kullanım düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir. Problemleri medya kullanım durumu, ebeveynin eğitim düzeyi, mesleği ve çocukların internet kullanım süresinden etkilenmektedir. Çocuklarda problemleri medya kullanımının azaltılmasında hem ebeveynlere hem de çocuklara medya kullanımına yönelik farkındalık eğitimlerinin verilmesi ayrıca bu yaş grubu çocukların eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde problemleri medya kullanımının göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, ebeveyn, medya, problemleri medya kullanımı

Abstract

Aim; In our study, it was aimed to determine the problematic media use of children aged 4-11 years and affecting factors from the perspective of parents.

Method; This descriptive study was conducted between December 2023 and February 2024 with 433 parents with children aged 4-11 years. The research data were collected using the “Parent and Child Introduction Form” and the “Problematic Media Use Scale- Short Form”. The data were analysed using SPSS 26.0 (IBM Inc, Chicago, IL, USA) statistical package programme using mean, standard deviation, frequency, percentage, Mann-Whitney U Test, Kruskal-Wallis Test. Ethics Committee permission was obtained for the conduct of the study and digital consent was obtained from the parents for participation in the study.

Results; In our study, it was determined that age and education levels of parents, gender and number of siblings in children were effective in children's problematic media use. It was determined that children's daily internet usage time was 2-4 hours (38.8%), they used media tools mostly for watching videos/gaming (96.8%), parents were frequently worried about their children's use of media tools (32.6%) and they used internet filter programmes (64.2%). When the practices of parents regarding their children's problematic media use were examined, it was determined that they mostly used practices such as warning speech (25.9%) and/or time restriction (23.8%).

Conclusion; The results of this study showed that the level of problematic media use is high in children aged 4-11 years. Children's internet usage time, parents' education level and occupation affect children's problematic media use. In order to reduce problematic media use in children, it is recommended that both parents and children should be given awareness training on media use, and problematic media use should be taken into consideration in the realisation of education and training activities of children in this age group.

Keywords: Child, parent, media, problematic media use

1. Giriş

Dijital teknolojilerdeki ilerlemeler, toplumsal yaşamı doğrudan ve hızlı bir şekilde etkilemektedir. Dijital teknoloji dünyasına doğan çocuklar akıllı telefon, tablet ve bilgisayar gibi mobil cihazları sıklıkla kullanmaktadır. Dünyada 18 yaş altı her üç çocuktan birinin internet kullandığı [1], Türkiye’ de ise bu oranın 6-15 yaş grubundaki çocuklar için %82,7 olduğu belirtilmektedir. Her gün düzenli olarak internet kullandığı belirlenen 6-15 yaş grubundaki çocukların, haftalık ortalama 12 saat 25 dakika ders içi, 6 saat 59 dakika ders dışı zamanlarında internet kullandığı belirtilmektedir [2]. Yapılan araştırmalar, çocukların en çok mobil telefon aracılığıyla internet kullandığını göstermektedir [1,3].

Dijital teknolojilerdeki gelişmeler ile bu gelişmelerin günlük hayatta oluşturduğu etkiler birbirinden ayrı düşünülemez. Çocuklarda ilk iletişim deneyimi ailede başlamakta ve bu şekilde sosyalleşme sürecinin ilk adımı atılmış olmaktadır. Dijital teknolojideki ilerlemeler doğrultusunda günlük iletişim, sosyalleşme, alış-veriş ve eğlence gibi ihtiyaçların giderilmesinde medya ve internetin etkili olduğu görülmektedir [4,5]. Ancak kitle iletişim araçlarının bilinçsiz ve uzun süre kullanıldığı durumlarda antisosyal kişilik, obezite, duruş bozuklukları, el-bilek iskelet sistemi hastalıkları, görme problemleri gibi sağlık sorunları ortaya çıkmaktadır [4]. Aynı zamanda medyanın uygunsuz kullanımı çocuklar için çocuğun hayal gücünü sınırlandırma, öğrenme güçlüğü yaratma, okul başarısında düşme, oyun için çok fazla zaman harcama, derslerini aksatma, kendilerini oyun karakterlerine benzetme, oyun oynarken müdahale edilmesine sinirlenme gibi riskleri içermektedir .

[1,6,7]. Bu sebeple küçük yaşta çevrimiçi oyunlarla karşılaşmak veya kitle iletişim araçlarına erken yaşta ulaşmak, dijital oyun bağımlılığı riskini arttırabilmektedir [5]. Çocukların görsel medya ile

geçirdikleri sürenin uzunluğu göz önüne alındığında, çocuklar üzerinde olumsuz kalıcı etkileri olabilmektedir [7]. Bu açıdan fiziksel ve psikolojik olarak gelişmelerinin önemli bir aşamasında olan çocukların medya kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi önemlidir.

Çocukların sağlıklı gelişiminin desteklenmesinde medya araçlarının kullanım süresi ve sıklığının sınırlandırılmasının yanı sıra yeterli fiziksel aktivite, sağlıklı beslenme, iyi uyku hijyeni ve besleyici bir sosyal çevre sağlanması da oldukça önemlidir [8]. Teknolojik araçların çok yönlü olması (örn. videolar, oyunlar, eğitimsel uygulamalar) ve her an ulaşılabilir olması problemleri medya kullanımı açısından risk oluşturmaktadır. Ayrıca dijital medya araçlarının çocuklar tarafından kullanımının gün geçtikçe hızla arttığı göz önünde bulundurulduğunda dijital medya araçlarının öğrenme, davranış ve aile dinamikleri üzerindeki etkisine ilişkin araştırmaların yaygınlaşması önem arz etmektedir. Bu bağlamda araştırmamızda; 4-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin gözünden çocuklarının problemleri medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızda, ebeveynlerin gözünden 4-11 yaş arası çocukların problemleri medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.2. Araştırmanın Tipi

Araştırmamız tanımlayıcı araştırma niteliğindedir.

2.3. Araştırmanın Soruları

- 1- Ebeveynlerin gözünden çocukların problemleri medya kullanım düzeyi ne durumdadır?
- 2- Problemleri medya kullanım düzeyini etkileyen faktörler nelerdir?

2.4. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Türkiye’de Akdeniz Bölgesi’ne ait bir ilde Aralık 2023- Şubat 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

2.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; araştırmanın yürütüldüğü ilde TÜİK verilerine göre (TÜİK, 2021) 4-11 yaş arası çocuğu olan yaklaşık 30.000 ebeveyn oluşturmuştur. Örneklemi ise; hata payı %5, etki büyüklüğü 0.05 ve ebeveynlerin çocuklardaki problemleri medya kullanımı düzeyi farkındalık oranı hipotetik olarak %50 alınarak örneklem büyüklüğü n=380 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü süreçte veri kayıplarının da olabileceği göz önünde bulundurularak örneklem sayısının %10 fazlası olan 418 ebeveynin araştırmaya dahil edilmesi planlanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü tüm ebeveynler araştırmaya dahil edilmiş olup araştırmamız 433 ebeveyn ile tamamlanmıştır.

2.6. Araştırmaya Dahil Edilme ve Dışlanma Kriterleri

Araştırmanın örnekleme; 4-11 yaş aralığında çocuğu olan, Türkçe okuyabilen, yazabilen ve konuşabilen, çalışmaya katılmayı kabul eden ebeveynler dahil edilmiştir. Türkçe okuma- yazma bilmeyen ve çalışmanın tüm sorularına cevap vermeyen katılımcılar örneklem dışı bırakılmıştır.

2.7. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

2.7.1. Ebeveyn ve Çocuk Tanıtım Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda [9,5,10] hazırlanan form, iki bölüm ve toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde ebeveyn ve çocuğa ait sosyodemografik özellikler (anne yaş, baba yaş, anne eğitim, baba eğitim, anne meslek, baba meslek, aile tipi, gelir düzeyi, çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, okul öncesi eğitim alma durumu), ikinci bölümde ise ebeveynlerin çocukların medya kullanımına ilişkin yanıtları ve uygulamalarından oluşan sorular yer almaktadır.

2.7.2. Problemleri Medya Kullanım Ölçeği- Kısa Form: Bu form 2017 yılında Domoff ve arkadaşları tarafından 4-11 yaş grubundaki çocukların problemleri medya kullanım düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 9 maddeden oluşan, ebeveyn bildirimine dayalı likert tipi bir ölçektir. Ülkemizde bu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Furuncu ve Öztürk tarafından yapılmıştır. Ölçekten toplam 1 ile 5 arasında puan alınmaktadır. Ebeveynlerin çocuklar için doldurdıkları bu formda ölçekten alınan puan arttıkça problemleri medya kullanım düzeyi artmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı 0,90 olarak bulunmuştur [11]. Araştırmamızda ise ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0,909 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin araştırmamızda kullanılabilmesi için sorumlu yazardan e-posta yoluyla izin alınmıştır.

2.8. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın verilerinin toplanmasında öncelikle “Ebeveyn ve Çocuk Tanıtım Formu” ve “Problemleri

Medya Kullanım Ölçeği- Kısa Formu” Google Forms uygulamasına aktararak üç bölümden oluşan dijital anket linki oluşturulmuştur. Bu linkin ilk bölümünde araştırmacılara ait bilgiler ve araştırmanın bilgilendirilmiş onam kısmı yer almaktadır. İkinci bölümde “Ebeveyn ve Çocuk Tanıtım Formu” ve üçüncü bölümde “Problemleri Medya Kullanım Ölçeği- Kısa Formu”na ait sorular yer almaktadır. Araştırmaya katılım onayı bu dijital form üzerinden sağlanmış olup onay kutucuğunu işaretleyen ebeveynler araştırmanın diğer bölümündeki sorulara ulaşarak araştırma katılımlarını tamamlamışlardır. Verilerin ebeveynler tarafından eksiksiz bir şekilde doldurulmasının sağlanması için anketteki her bir soru hazırlanırken cevap verme zorunluluğu eklenmiştir.

Araştırmada olasılıksız örnekleme yöntemleri arasında yer alan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmış olup anket linki katılımcılar aracılığı ile araştırma kriterlerine uygun kişiler ile paylaşılmıştır. Araştırmada aynı ebeveynin birden fazla form doldurmasının önlenmesi için tanıtım formunda yer alan telefon numarası bilgisi katılımcı kimlik bilgisi olarak atanmıştır. Aynı telefon numarası bilgisine ait verilerden sadece bir tanesi araştırmaya dahil edilmiştir.

2.9. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmanın istatistiksel analizleri SPSS 26.0 (IBM Inc, Chicago, IL, USA) istatistik paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin sayısal değişkenler için ortalama ve standart sapma, kategorik değişkenler için sıklık ve yüzde oranı şeklinde sunulmuştur. Ölçek maddelerine güvenilirlik analizleri uygulanmış (Doğruluk Faktör Analizi, Split Half Metodu) ve Cronbach’s alpha değerleri hesaplanmıştır. Shapiro-Wilk normallik testi sonuçlarına göre verilerin normal dağılıma uygun olmadığı test edilmiş ($p < 0,05$) ve Problemleri Medya Kullanımı Ölçeği’nin gruplar arasındaki karşılaştırmalarında parametrik olmayan yöntemler (Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis Testi) kullanılarak analiz sonuçları elde edilmiştir. Analiz bulguları tip-I hata oranı %5 için $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

2.10. Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırmanın yürütülebilmesi için Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan etik kurul izni (tarih/sayı: 07.11.2023/14) alınmıştır. Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak katılımcılardan araştırmaya katılım için çevrimiçi bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Araştırmanın tüm aşamaları “Araştırma Yayın Etiği”ne uygun olarak yürütülmüştür.

3. Bulgular ve Tartışma

Ebeveynlerin gözünden çocukların problemleri medya kullanımına ilişkin yapılan araştırmada katılımcılara ait demografik özellikler ve bu özelliklere ait karşılaştırmalar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Ebeveynlerin gözünden çocukların problemleri medya kullanımının demografik özelliklere göre karşılaştırılması

Değişkenler	N (433)	%	Ort±SS	Medyan (min-max)	H/Z	p	İkili karşılaştırmalar
Annenin Yaş							
20-25 ¹	46	10,6	2,0±0,9	1,7 (1-4,7)	15,467 ^b	0,001**	1-4 1-3
26-30 ²	94	21,7	2,1±0,8	2 (1-4)			
31-36 ³	104	24,0	2,4±0,9	2 (1-4,4)			
36 ve üzeri ⁴	189	43,6	2,4±0,8	2,2 (1-4,6)			
Baba Yaş							
20-25 ¹	15	3,5	2,3±1,2	2 (1-4,7)	13,341 ^b	0,004**	2-4
26-30 ²	64	14,8	2,0±0,8	1,8 (1-4,7)			
31-36 ³	94	21,7	2,3±0,8	2,3 (1-4,5)			
36 ve üzeri ⁴	260	60,0	2,4±0,8	2,3 (1-4,6)			
Anne eğitim düzeyi							
Okur-yazar değil ¹	11	2,5	3,3±0,8	3,5 (1,89-4,5)	27,772 ^b	<0,001**	4-5 3-5 1-5 1-4 1-2
İlkokul mezunu ²	97	22,4	2,4±0,8	2,3 (1-4,5)			
Ortaokul mezunu ³	61	14,1	2,4±0,9	2,4 (1-4,5)			
Lise mezunu ⁴	130	30,0	2,4±0,9	2,2 (1-4,7)			
Lisans ve lisansüstü ⁵	134	30,9	2,0±0,8	2 (1-4,7)			
Baba eğitim düzeyi							
Okur-yazar değil ¹	7	1,6	2,6±1,2	2,1 (1-4,5)	15,455 ^b	0,004**	2-5
İlkokul mezunu ²	65	15,0	2,6±0,9	2,4 (1-4,5)			
Ortaokul mezunu ³	72	16,6	2,4±0,9	2,3 (1-4,5)			
Lise mezunu ⁴	138	31,9	2,3±0,9	2,2 (1-4,7)			
Lisans ve lisansüstü ⁵	151	34,9	2,1±0,8	2 (1-4,2)			
Annenin Mesleği							
Ev Hanımı ¹	278	64,2	2,4±0,8	2,3 (1-4,7)	18,315 ^b	<0,001**	1-2 2-3 3-5
Memur ²	69	15,9	2,0±0,8	1,9 (1-4,2)			
İşçi ³	43	9,9	2,6±1,0	2,4 (1-4,7)			
Diğer ⁴	43	9,9	2,1±0,9	1,8 (1-3,7)			
Babanın Mesleği							
Memur ¹	106	24,5	2,2±0,7	2,1 (1-4,2)	3,913 ^b	0,141	-
İşçi ²	187	43,2	2,4±0,9	2,3 (1-4,7)			
Diğer ³	140	32,3	2,2±0,9	2,1 (1-4,7)			
Aile Tipi							
Çekirdek ¹	372	85,9	2,3±0,8	2,1 (1-4,7)	2,397 ^b	0,302	-
Geniş ²	44	10,2	2,5±0,8	2,3 (1-4,5)			
Parçalanmış ³	17	3,9	2,3±1,1	2,1 (1-4,1)			
Gelir Düzeyi							
11.500 ve altı	60	13,9	2,3±1,1	2,1 (1-4,1)	10,657 ^b	0,014*	2-4
11.501-20.000	148	34,2	2,2±0,8	2,1 (1-4,4)			
20001-30000	93	21,5	2,4±0,8	2,3 (1-4,5)			
30.000 üstü	132	30,5	2,4±0,9	2,2 (1-4,7)			
Çocuğun Cinsiyeti							
Erkek	225	52,0	2,4±0,9	2,3 (1-4,7)	-2,228 ^b	0,026*	-
Kız	208	48,0	2,2±0,8	2,1 (1-4,5)			
Kardeş Sayısı							
1-2 kardeş ¹	177	40,9	2,2±0,8	2,2 (1-4,7)	26,765 ^b	<0,001**	3-4 2-4 1-2
3 kardeş ²	98	22,6	2,6±0,9	2,5 (1-4,6)			
4 kardeş ³	53	12,2	2,5±0,9	2,1 (1-4,5)			
Tek çocuk ⁴	105	24,2	2,0±0,8	1,8 (1-4,7)			
Doğum Sırası							
İlk ¹	217	50,1	2,2±0,8	2,1 (1-4,7)	11,556 ^b	0,003**	1-3 1-2
Ortanca/ortancalardan biri ²	51	11,7	2,5±0,9	2,3 (1-4,6)			
Son Çocuk ³	165	38,2	2,4±0,9	2,2 (1-4,7)			

Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu							
Evet	318	73,4	2,3±0,9	2,1 (1-4,7)	-0,309 ^a	0,757	-
Hayır	115	26,6	2,3±0,8	2,2 (1-4,5)			
Çocukların yaş ortalaması: 7,65±2,31 (4-11)							
Okul öncesi eğitim alma durumları: 18,51±10,17 Ay (4-60)							

Tablo 1. Ebeveynlerin gözünden çocukların problemleri medya kullanımının demografik özelliklere göre karşılaştırılması (devamı)

Değişkenler	N (433)	%	Ort±ss	Medyan (min-max)	H/Z	p	İkili karşılaştırmalar
Çocuğunuz tarafından kullanılan sosyal medya araçları nelerdir?							
Telefon	416	96,1	2,3±0,9	2,2 (1-4,8)	7,23 ^b	0,025*	2-5
Tablet	76	17,6	2,1±0,8	2,0 (1-4,8)			
Bilgisayar	26	6,0	2,3±0,8	2,1 (1-4,1)			
Televizyon	409	94,5	2,3±0,9	2,2 (1-4,8)			
Play-station	28	6,5	2,5±0,8	2,6 (1-3,9)			
Çocuğunuz sosyal medya araçlarını hangi amaç için kullanıyor?							
Ödev	271	62,6	2,4±0,9	2,2 (1-4,8)	11,08 ^b	0,014*	1-4 2-3 2-4
Video izleme/oyun	419	96,8	2,3±0,9	2,2 (1-4,8)			
Haberleşme	112	25,9	2,6±0,9	2,5 (1-4,8)			
Sosyal medya	39	9,0	2,6±0,9	2,7 (1-4,7)			
Çocuğunuzun günlük internet kullanım süresi nedir?							
0-2 saat ¹	97	22,4	2,1±0,9	2 (1-4,5)	15,889 ^b	0,003**	1-3 1-4
2-4 saat ²	168	38,8	2,3±0,8	2,1 (1-4,5)			
4-6 saat ³	116	26,8	2,5±0,8	2,4 (1-4,7)			
6-8 saat ⁴	25	5,8	2,7±0,8	2,4 (1-4,7)			
8 saat üstü ⁵	27	6,2	2,3±0,9	2,1 (1-4,7)			
Çocuğunuzun televizyon/tablet/telefon/bilgisayar kullanımı sizi ne kadar endişelendiriyor?							
Hiçbir zaman	16	3,7	1,5±0,7	1,1 (1-3,2)	39,341 ^b	<0,001**	1-3 1-4 1-5 2-5 2-4
Nadiren	66	15,2	2,0±0,8	1,8 (1-4,5)			
Bazen	129	29,8	2,2±0,7	2,1 (1-4,2)			
Sıklıkla	141	32,6	2,5±0,9	2,4 (1-4,7)			
Her zaman	81	18,7	2,5±1,0	2,4 (1-4,6)			
Çocuğunuzun kullandığı internet için filtre programı kullanıyor musunuz?							
Evet	278	64,2	2,2±0,8	2,1 (1-4,8)	3,201 ^a	0,001*	-
Hayır	155	35,8	2,5±0,9	2,4 (1-4,8)			
Çocuğunuzda problemleri internet kullanımına yönelik yaklaşımınız nasıl oluyor?							
Uyarma/konuşma ¹	112	25,9	2,1±0,8	2 (1-4,4)	65,24 ^b	<0,001**	2-13 5-13 6-13 9-13
Telefonu elinden alma-ekran kapatma ²	46	10,6	2,7±0,9	2,7 (1-4,6)			
Dikkatini başka yöne çekme ³	40	9,2	2,2±0,8	2,2 (1-3,9)			
Süre kısıtlama ⁴	103	23,8	2,1±0,7	2,1 (1-3,8)			
Ceza verme/yasak koyma ⁵	39	9,0	2,7±0,9	2,7 (1-4,2)			
Kızma/bağırma/korkutma ⁶	17	3,9	3,0±0,8	3,2 (1,8-4,7)			
Ağlayınca eline telefon verme/susturma amaçlı ⁷	6	1,4	2,7±1,4	2,1 (1,7-4,8)			
Yemeğini yemesi için telefon verme ⁸	12	2,8	2,2±0,6	2,3 (1-3,1)			
Derslerini yapınca ödül olarak telefon verme ⁹	11	2,5	3,3±1,0	3,1 (1,4-4,8)			
İnterneti kapatma ¹⁰	16	3,7	2,5±0,6	2,6 (1,2-3,4)			
Dışarı çıkarma/gezdirme ¹¹	5	1,2	2,1±0,3	2,1 (1,8-2,6)			
Telefonu saklama ¹²	11	2,5	2,3±0,7	2,1 (1,3-3,9)			
Hiçbir müdahalede bulunmama ¹³	15	3,5	1,5±0,5	1,4 (1-2,7)			

**p<0,01, *p<0,05; a: Mann-Whitney U testi, b: Kruskal-Wallis Testi, İkili Karşılaştırmalarda Bonferroni düzeltilmiş K-W Kritik Fark post-hoc analizi kullanılmıştır

Çocukların problemlili medya kullanımı anne yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,001$). Yaşı 30 ve daha üzeri olan annelerin çocuklarının problemlili medya kullanımı yaşı daha genç olan annelere göre daha yüksek bulunmuştur. Çocukların problemlili medya kullanımı baba yaşına göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p=0,004$). Yaşı 36 ve daha üzeri olan babaların çocuklarında problemlili medya kullanımı daha yüksek bulunmuştur. Çocukların yaşı ile problemlili medya kullanım puanı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü korelasyon izlenmiştir ($r=0,205$; $p<0,001$).

Çocukların problemlili medya kullanımı, anne ($p<0,001$) ve baba ($p=0,012$) eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi düşük olan anne ve babaların çocuklarındaki problemlili internet kullanımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çocukların problemlili medya kullanımı anne mesleği memur olanlarda düşük, işçi olanlarda ise yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Ancak babanın mesleğinin çocukların problemlili medya kullanım düzeyi üzerinde anlamlı etkiye sahip olmadığı bulunmuştur ($p=0,141$). Çocukların yaşadığı aile tipi problemlili medya kullanımı ile ilişkili bulunmamıştır ($p=0,302$). Gelir düzeyi yüksek olan ailelerde problemlili medya kullanımı anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=0,014$).

Çocukların problemlili medya kullanımı cinsiyetler arasında anlamlı farklılık göstermiştir ($p=0,026$). Erkek çocuklarda problemlili medya kullanımı daha yüksek düzeydedir. Kardeş sayısı fazla olan çocuklarda problemlili medya kullanımı daha yüksektir ($p<0,001$). Ailenin ortanca veya sonuncu çocuğu olma durumunda problemlili medya kullanımı anlamlı düzeyde yüksek bulunmaktadır ($p=0,003$). Okul öncesi eğitim alma durumu problemlili medya kullanımını etkilememiştir ($p=0,757$).

Katılımcı ebeveynler, çocuklarının en sık kullandığı görsel medya araçlarının televizyon, telefon, tablet olduğunu belirtmişlerdir. Çocukların medya araçlarını en fazla video izleme ve oyun oynama amaçlı kullandıkları belirlenmiştir. Problemlili medya kullanımı play-station dijital aracı kullanan ailelerin çocuklarında yüksek iken tablet kullanan çocuklarda anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p=0,025$). Dijital medya araçlarını haberleşme ve sosyal medya amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım düzeyi ödev ve video/oyun amaçlı kullananlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,014$).

Çocukların internet kullanım süresi 2-4 saat (%38,8) olarak belirlenmiştir. Aileler çocuklarının dijital ürün kullanımından sıklıkla endişelenmektedirler (%32,6). Çocukların kullandığı internet için filtre programı kullanan ailelerin oranı %64,2 bulunmuştur. Çocukların problemlili medya kullanımının çocuğun televizyon/tablet/bilgisayar

ya da telefon kullanımı nedeniyle ailenin endişelenme düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0,001$). Sıklıkla ve her zaman endişelenen ailelerin çocuklarında problemlili medya kullanımı daha yüksektir. Çocukların problemlili medya kullanımının çocuğun günde kullandığı internet süresine (saat) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,001$). Çocuğun internette zararlı sitelere ulaşımını engelleme programı kullanan ailelerde problemlili medya kullanımı anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p=0,001$).

Ebeveynlerin çocuklarının problemlili medya kullanımına yönelik uygulamalarına bakıldığında çoğunlukla uyarma konuşma (%25,9) ve/veya süre kısıtlama (%23,8) gibi uygulamalarda bulundukları belirlenmiştir. Çocukların internet kullanımına yönelik yaklaşımlar arasında problemlili medya kullanımı anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,001$). Hiçbir müdahalede bulunmayan ailelerin çocuklarında problemlili medya kullanımı düzeyi oldukça düşük; ceza veren, elinden telefonu alan, kızma/bağırma davranışı ve derslerini yapınca ödül olarak dijital medya aracı veren ailelerin çocuklarında anlamlı düzeyde yüksektir. Problemlili medya kullanımı play-station dijital aracı kullanan ailelerin çocuklarında yüksek iken tablet kullanan çocuklarda anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p=0,025$). Dijital medya araçlarını haberleşme ve sosyal medya amaçlı kullanan çocukların problemlili medya kullanım düzeyi ödev ve video/oyun amaçlı kullananlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p=0,014$).

Ebeveynlerin gözünden çocukların problemlili medya kullanımı ölçeğinin tanımlayıcı istatistiklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Ölçekten alınan puan ortalaması 1 ile 4,78 arasında değişmekte olup, ölçek ortalaması $2,31 \pm 0,85$ olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri 0,909 olarak elde edilmiştir. Yarıya bölme yöntemine göre her bir yarı bölümün güvenilirlik katsayıları 0,833 ve 0,853 olarak hesaplanmıştır. Buna göre bölümler arasındaki korelasyon değeri 0,807 ve iç tutarlılık göstergesi olan Spearman-Brown katsayısı 0,893 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda katılımcılar tarafından verilen yanıtlarının tutarlılığının yüksek düzeyde olduğu gözlenmiştir. Ayrıca kullanılan ölçekte tepki yanlılığı bulunmamıştır (Hotelling’s $T^2=484,75$, $F=59,61$ ($p<0,001$)). Ölçek maddeleri puanlarına göre ebeveynler çocukların medya araçlarını kullanımını engellemenin zor olduğunu ve medya araçları kullanım süresinin her geçen gün arttığını düşünmektedirler. Eğitim, bireylerin yaşamları boyunca elde edecekleri geliri etkileyen temel faktörlerden biriyken, diğer taraftan gelir eşitsizliklerinin kalıcı olarak azaltılmasında en temel araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır [12].

Tablo 2. Ebeveynlerin gözünden çocukların Problemlı Medya Kullanımının Ölçeği'ne ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Maddeler		Asla	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman	Total	Ort.±SS	Medyan (min-max)
1. Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor.	f	206	104	92	22	9	433	1,9±1,0	2 (1-5)
	%	47,6	24,0	21,2	5,1	2,1	100		
2. Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.	f	125	146	118	32	12	433	2,2±1,0	2 (1-5)
	%	28,9	33,7	27,3	7,4	2,8	100		
3. Çocuğumun görsel medya araçlarını kullanmasını engellemek gerçekten zor.	f	71	123	141	71	27	433	2,6±1,1	3 (1-5)
	%	16,4	28,4	32,6	16,4	6,2	100		
4. Çocuğum kötü bir gün geçirdiğinde sanki moralini düzeltecek tek şey görsel medya araçları oluyor.	f	137	120	102	58	16	433	2,3±1,1	2 (1-5)
	%	31,6	27,7	23,6	13,4	3,7	100		
5. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile için sorun yaratıyor.	f	113	144	109	52	15	433	2,3±1,0	2 (1-5)
	%	26,1	33,3	25,2	12	3,5	100		
6. Çocuğumun görsel medya araçları başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor.	f	76	107	123	94	33	433	2,7±1,1	3 (1-5)
	%	17,6	24,7	28,4	21,7	7,6	100		
7. Görsel medya araçları çocuğumu motive eden tek şey gibidir.	f	163	98	112	48	12	433	2,1±1,1	2 (1-5)
	%	37,6	22,6	25,9	11,1	2,8	100		
8. Çocuğum görsel medya araçlarını kullanamadığında hayal kırıklığına uğruyor ve geriliyor.	f	123	116	109	52	33	433	2,4±1,2	2 (1-5)
	%	28,4	26,8	25,2	12	7,6	100		
9. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor.	f	200	107	73	38	15	433	1,9±1,1	2 (1-5)
	%	46,2	24,7	16,9	8,8	3,5	100		

Ebeveynlerin gözünden çocuklarının problemlı medya kullanımı ve etkileyen faktörlerin incelendiği bu çalışmada, 4-11 yaş arası çocuğu olan genç yaştaki ve üniversite mezunu anne ve babaların çocuklarında problemlı medya kullanım düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Bazı araştırma sonuçlarına göre ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların medyayı daha etkin kullandıkları, erken çocukluk döneminde çocuklarının medya kullanımına aracılık etme ve dijital ebeveynlik farkındalıklarının daha iyi olduğu [13], çocukların eğitim dışı medya kullanım düzeylerinin daha düşük olduğu [14,15,16] belirtilmektedir. Ancak literatürde araştırma sonucumuzdan farklı çalışmaların olduğu da görölmektedir. Bu çalışmalarda ise ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarda dijital teknoloji bağımlılığının arttığı belirtilmektedir [17,18,19,20]. Araştırma sonuçlarındaki bu farklılıklarda ebeveynlerin diğer sosyodemografik özelliklerinin (meslek, medeni durum, vb.) de etkili olabileceği düşünölmektedir. Araştırmamızda ise eğitim düzeyi düşük ebeveynlerin çocuklarındaki problemlı medya kullanımının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmamızda hane gelir

düzeyine göre çocuklarda problemlı medya kullanıma bakıldığında ise gelir düzeyi yüksek olan ailelerde bu oranın da yüksek olduğu görölmektedir. Literatür incelendiğinde araştırmamız ile benzer ve farklı sonuçların olduğu görölmektedir. Yapılan bazı araştırmalarda gelir düzeyi asgari ücrete yakın olan ailelerin genellikle eğitim düzeylerinin düşük olduğu, dijital araç kullanım yetkinliklerinin yetersiz olduğu [21] ve bu ailelerin çocuklarının daha fazla mobil cihazlara maruz kaldığı sonucuna varıldığı görölmekte iken [22], bazı araştırmalarda ise araştırma sonucumuz ile benzer olarak hane gelir düzeyi arttıkça problemlı medya kullanımının da arttığı belirtilmektedir [19,20,21,22]. Yapılan araştırmalardaki sonuçlar çelişkili gibi görünse de araştırmaya katılan ebeveyn popölyasyonunun farklı sonuçların ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünölmektedir. Araştırmamızda ev hanımı olan annelerin çocuklarının, çalışan annelerin çocuklarına oranla problemlı medya kullanım süreleri daha fazla bulunurken baba mesleğinin bu durum üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle, ev hanımlığı meslek olarak görülmezken eş zamanlı olarak ev işleri ve çocuk bakımı ev hanımı annelerin önemli ölçüde zamanını alan bir uğraştır. Bunun yanı sıra çocuklarını bırakabilecekleri ücretsiz oyun alanı, etkinlik, kurs vb. olanaklar yok denecek kadar azdır. Bu durumun çocukların medya kullanımına daha fazla tolerans gösterilmesinin nedenlerinden biri olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ev hanımı olan annelerin evde daha fazla teknolojik cihazları kullanmaları, çocuklarını oyalamak için tablet, telefon gibi cihazları kullanmalarına izin vermeleri veya bazı davranışları yaptırmak için teknolojik cihazları ödül olarak kullanmaları nedeniyle anne mesleği ile çocukların medya kullanım süresinin ilişkili olabileceği belirtilmektedir [23,24,25]. Darga çalışmasında çocuklar ekran karşısında annelerin ev işlerinin çoğunu bitirdiğini ifade etmiştir [26]. Işıkoğlu Erdoğan çalışmasında ebeveynlerin eğitim düzeylerinden bağımsız olarak, her gün 8 saatten daha fazla çalışan ebeveynlerin çocukları için çevrimiçi oyunları tercih ettiğini saptamıştır [16]. Çalışan ebeveynlerde, ev hanımı olan annelerin bazılarında olduğu gibi çeşitli kolaylıklar sağladığı için çocuklarda dijital oyunu daha çok tercih ediyor olabilirler [27].

Çalışmamızda kardeş sayısı arttıkça çocukların problemleri medya kullanım düzeyi de artmıştır. Eren ve Örsal çalışmasında kardeş sayısı fazla olan çocuklarda ekran başında kalma süresini bizim çalışmamızda olduğu gibi daha yüksek bulmuştur [15]. Bu durum çocuk sayısı arttıkça genellikle ebeveynlerin çocukları ile iletişiminin olumsuz etkilenmesi, çocukların kontrol edilmesinde zorluk yaşanması [28,29,30] ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Uzun ve ark. araştırmalarında kardeşlerden büyüğü ders için bilgisayar başında, kardeşi ablasını sürekli oyun oynamak için bilgisayar başında olduğunu düşünerek oda bilgisayar ile vakit geçirmek istediğini göstermiştir [31]. Cinsiyet açısından bakıldığında ise erkek çocukların kız çocuklarına göre internet riski ile karşılaşma oranları daha yüksek olduğu belirtilmektedir [19,28]. Bu durumun, internette geçirdiği zamanla ilgili kız çocuklarının, erkek çocuklardan daha çok ebeveynlerine başvurmaları ve arkadaşlık ilişkisinin anne kız etkileşiminde daha fazla yaşanmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Çünkü, dijital problemlere karşı en savunmasız durumdaki çocuklar için primer ve en önemli rol model olan ebeveynlerin, çocuklarına etkin ve güvenilir bilgi sunabilmek için çevrimiçi kaynakları doğru bir biçimde kullanmayı bilmeleri, çocuklarına internetin getirebileceği riskleri anlatacak dijital yeterlilikte olmaları açısından önemli bir unsur haline gelmektedir [32,33]. Çetinkaya ve Sütçü araştırmalarında annelerin teknolojik cihazları kullanmada özellikle kız çocuklarına daha fazla kısıtlama getirdikleri sonucuna ulaşmışlardır [9]. Ayrıca kız çocuklarına yönelik medya kullanım kısıtlaması nedenleri arasında annelerin kız çocukları ile daha fazla zaman geçirmesi, internet ortamının kız çocuklarının ahlaki değerlerini ve cinsiyet rollerini olumsuz etkileyebileceği düşüncesi, internet ortamında

güvenlik ve gizlilik ihlali yaşanması ihtimali yer almaktadır [9]. Bu durumun da erkek çocuklarında problemleri medya kullanım düzeyinin yüksek bulunması nedenleri arasında yer alabileceği düşünülmektedir.

Çocuklar günlük hayatlarında televizyon, akıllı telefon ve tablet gibi kitle iletişim araçları ile iç içe yaşamakta olup bu cihazları kullanım nedenleri ve süreleri günlük hayattaki davranışlarını şekillendirmektedir [34,35]. Araştırmamızda çocukların en sık kullandığı görsel medya aracının televizyon ve akıllı telefon olduğu görülmüştür. Aral ve Keskin'in araştırmasında da bizim çalışmamız ile benzer sonuçlar bulunmuş olup 0-6 yaş grubu çocuklarda en fazla televizyon ve telefonun kullanıldığı ifade edilmiştir [35]. Eyimaya ve ark. ise 10-14 yaş grubu çocukların en fazla kullandığı görsel medya araçlarını tablet ve bilgisayar olarak belirtmişlerdir [20]. Araştırmalar arasındaki farklı sonuçların örneklem grubunun yaş ortalaması ve teknoloji ilerledikçe farklı yaş gruplarının farklı teknolojik cihaz tercih etme şekillerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Dijital teknolojinin yaygınlaşması ile birlikte ebeveynler, çocuklarının teknolojik cihazları kullanmalarına yönelik bazı endişeler taşımaktadırlar [36]. Araştırmamızda problemleri medya kullanım düzeyi yüksek olan çocukların ebeveynlerinin internet bağımlılığı konusunda oldukça endişeli olduğu belirlenmiştir. Erol ve Erol, pandemi döneminde çocukların ekran başında kalma sürelerinin artması ve dijital cihazlara yönelmelerinin, ebeveynlerin endişe düzeyini arttırdığını ifade etmişlerdir [10]. Teknolojik gelişmelerle beraber çocukların oyun alanlarının azalması gibi sebepler, çocukların vakit geçirme ve sosyalleşme alışkanlıklarında değişime neden olmaktadır [37]. Çocukların dijital ortamda geçirdikleri zamanın artması bu değişikliklerin başında gelmektedir [38].

Araştırmamızda çocukların günlük internet kullanım süresinin 2-4 saat arası olduğu görülmüştür. Bu sonuç, çocukların ekran başında önerilen yaklaşık 1 saat sürenin üzerinde olduğunu göstermektedir [39]. Toran ve ark. Türkiye'de dijital oyunlarla ilk tanışma yaşının 1,5 yaş olduğunu tespit etmişlerdir [23]. Darga, araştırmamızdan farklı olarak 5-6 yaş çocukların ekran başında kalma süresinin 1-2 saat arasında değiştiğini ve bu sürede telefon, tablet veya bilgisayarla oyun oynadıklarını saptamıştır [26]. Günümüzde kitle iletişim araçlarının kullanımının tercihten çok zorunluluk haline geldiği görülmektedir. Dolayısıyla bu cihazların doğru ve etkili kullanılması önemlidir ve bu şekilde birçok fayda hem çocuklar için hem de yetişkinler için sağlanabilir [34,40]. Araştırmamızda ebeveynlerin çocuklarının internette zararlı sitelere ulaşımını engellemek için filtre programı kullanmalarının çocuklarda problemleri medya kullanım düzeyini azalttığı belirlenmiştir. Dijital çağda, teknolojinin günlük yaşamın bir gerekliliği haline gelmesi ile anne ve babaların, çocuklarının dijital dünyasında iyi bir yol gösterici olabilmeleri [40], medyanın doğru kullanım biçimlerini çocuklarına aktarabilmeleri ve zararlı kullanımlara karşı gerekli önlemleri alabilmeleri önemlidir [36]. Araştırmamızda ebeveynlerin interneti en sık kullanma sebepleri sosyal

medya olmasına rağmen, çocuklarının dijital teknolojileri kullanmasını kısıtlamak için tercih ettikleri müdahale yöntemi ise uyarma olarak bulunmuştur. Ebeveynler tarafından yapılan kısıtlamalar, filtre programı gibi alınan önlemler ne kadar önemli olsa da rol model olarak da uygun davranışlar sergilemeleri, internetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin boyutunu da değiştirecektir [6]. Ebeveynlerin teknolojik cihazları yoğun kullandıkları dikkate alındığında farkındalık çalışmalarının sosyal medya ve televizyon aracılığı ile yapılmasının yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Ebeveynler, çocukların medya kullanım sürelerine yönelik tutarlı sınırlamalar getirmelidir. Aynı zamanda ebeveynler çocukların medya kullanım süresi kadar, medyanın içeriğine ve amacına da odaklanmalıdırlar. Çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine göre medya kullanım araçlarının dikkatle kullanılması gerekliliği ve nedenleri açıklanmalıdır [41,42,43]. Bu çalışma, günümüzdeki teknolojik gelişmelerle beraber çocuklarda problemler medya kullanım düzeyinin birçok özelliğinden etkilendiğini ortaya koymuştur. Buna ek olarak, çalışmamıza katılan 4-11 yaş arası çocuklardan neredeyse yarısının problemler medya kullanım düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçlarımız, çocuklarda problemler medya kullanımına yönelik hem ebeveynlerin hem de çocukların farkındalık düzeylerinin artırılması ihtiyacını vurgulamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamızın 4-11 yaş arası çocuğu olan ebeveynler ile tek bir ilde gerçekleştirilmiş olması araştırma sonuçlarının tüm yaş gruplarına genellenebilirliği açısından bir sınırlılık oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma verilerinin çevrimiçi ortamdan elde edilmesi, internet ve akıllı telefon kullanımı olmayan ebeveynlerin araştırma dışı kalmasına neden olmuştur.

4. Sonuç ve Öneriler

Dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile birlikte çocuklar teknolojik cihazlarla daha erken dönemde tanışmakta ve bu durum ebeveynler açısından bazı endişeler oluşturmaktadır. Çocukların dijital ortamda geçirdikleri sürenin hızla artması, internet ortamındaki güvenlik ve gizlilik ihlalleri, ahlaki değerler ve cinsiyet rollerinin etkilenmesi gibi durumlar bu endişeler arasında yer almaktadır. Araştırmamızda 4-11 yaş grubu çocuklarda ebeveynlerin gözünden problemler medya kullanım düzeylerinin yüksek olduğu, çocuklarını zararlı ortamlardan korumak için filtre programlar kullandıkları, çocukların internet kullanım sürelerini mümkün olduğunca sınırlandırmaya çalıştıkları belirlenmiştir. Ebeveynler tarafından uygulanan bu girişimlerin çocuk sağlığının korunması ve problemler medya kullanımının önüne geçilebilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle her yaş grubu çocuklarda problemler medya kullanımına yönelik araştırmaların yapılması, ebeveynler için dijital teknolojinin çocuklarda kullanımına yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasında bu yaş gruplarındaki

çocukların problemler medya kullanım düzeylerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çocukların ekran karşısında geçirdikleri sürenin azaltılması için çocuklara yönelik eğitimlerin planlanması, ebeveynlerin çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla oyun buluşmaları ve aile toplantıları ile sosyal faaliyetler planlamaları önerilmektedir.

5. Teşekkürler

Çalışmaya katılmayı kabul eden tüm ebeveynlere teşekkür ederiz.

Referanslar

1. UNICEF, Growing up in a connected world: understanding children's risks and opportunities in a digital age. <https://www.unicef-irc.org/growing-up-connected>, 2019 (accessed 01.03.2024).
2. TÜİK, Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim%20Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2021-41132>, 2021 (erişim tarihi 27.02.2024).
3. Yıldız, İ., Kanak, M., Children's digital technology usage and parental approaches: a cross sectional study. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 2021, 15(2), 306-314.
4. Conk, Z., Başbakkal, Z., Yardımcı, F., Çocuk sağlığına genel bakış. Conk Z Başbakkal Z Yılmaz HB Bolışık B (eds) *Pediyatri Hemşireliği İçinde*: 2013, pp 1-51.
5. Gökel, Ö., Teknoloji bağımlılığının çeşitli yaş gruplarındaki çocuklara etkileri hakkındaki ebeveyn görüşleri. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 2020, 2(1), 41-47.
6. Bittman, M., Rutherford, L., Brown, J., Unsworth, L., Digital natives? New and old media and children's outcomes. *Australian Journal of Education*, 2011, 55(2), 161-175.
7. Kanbur, B.N., Görsel medyanın ve subliminal mesajların çocuk sağlığı üzerine etkileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2020, 10, 94-106.
8. Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., Özdiñler, A.R., Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 2018, 5(2), 1-21.
9. Çetinkaya, L., Sütçü, S., Çocukların gözüyle ebeveynlerinin bilişim teknolojileri kullandırmalarına yönelik kısıtlamaları ve nedenleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 2016, 7(1), 79-116.
10. Erol, M., Erol, A., Koronavirüs pandemisi sürecinde ebeveynleri gözünden ilköğretim öğrencileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 2020, 49(1), 529-551.
11. Furuncu, C., Öztürk, E., Problemler medya kullanım ölçeği türkçe formunun geçerlik güvenilirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2020, 4(3), 535-566.
12. Çiftçi, C., Kangallı, S.G., Eğitim ve gelir. *Ege Akademik Bakış*, 2015, 15(1), 141-152.
13. Bostancı, S., Çakır, R., Erken Çocukluk Çağında Çocuğu Olan Ebeveynlerin, Çocuklarına Medya Kullandırmadaki Aracılıkları ve Dijital Ebeveynlik Farkındalıklarının İncelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 2022, 7(2), 86-116.
14. Cingel, D. P., Kremer, M., Predicting media use in very young children: The role of demographics and parent attitudes. *Communication Studies*, 2013, 64(4), 374-394.
15. Eren, H.K., Örsal, Ö., Computer game addiction and loneliness in children. *Iranian Journal of Public Health*, 2018, 47(10), 1504-1510.
16. Işıkoğlu Erdoğan, N., Dijital oyun popüler mi? Ebeveynlerin çocukları için oyun tercihlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education)*, 2019, 46, 1-17.

17. Gökçeşlan, Ş, Durakoğlu, A, Ortaokul öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2014, 23, 419-435.
18. Çavuş, S, Ayhan, B, Tuncer, M, Bilgisayar oyunları ve bağımlılık: Üniversite öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2016, 43, 265-289.
19. Göldağ, B, Lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin demografik özelliklerine göre incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, 15(1), 1287-1315.
20. Eyimaya, A.Ö, Ugur, S, Sezer, T.A, Tezel, A. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığının uyku ve diğer bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 2020, 7(2), 83-91.
21. Bayzan, Ş, Yıldırım, Ö, Karakuş, T, Kurşun, E, Turgut, Y.E, Aslan, A, Türkiye'deki Ebeveynlerin İnternet Kullanım Alışkanlıkları ve Dijital Okuryazarlık Becerileri Üzerine Bir Araştırma. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2023, 1, 1249-1271.
22. Kabali, H.K, Irigoyen, M.M, Nunez-Davis, R, Budacki, J.G, Mohanty, S.H, Leister, K.P, Bonner, R.L, Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics*, 2015, 136(6), 1044-1050.
23. Toran, M, Ulusoy, Z, Aydın, B, Deveci, T, Akbulut, A, Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2016, 24(5), 2263-2278.
24. Çalışkan, Ö, Özbay, F, 12-14 Yaş aralığında ilköğretim öğrencilerinde teknoloji kullanımı eksikliğini yabancılaşma ve anne baba tutumları: Düzce ili örneği. *Journal of International Social Research*, 2015, 8(39).
25. Stéphane, C, Young Children (0-8) and digital technology: A qualitative exploratory study across seven countries. EUR 27052. Press: Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2015; JRC93239, pp 1831.
26. Darga, H, Digital games played at home by 5-6 year old children attending kindergarten and determining parents' behaviors. *Journal of Computer and Education Research Year*, 2021, 9(17), 447-479.
27. Stephen, C, Plowman, L, Digital play. In L. Brooker, M. Blaise S Edwards (eds) *The SAGE handbook of play and learning in early childhood*, London: Sage, 2014, pp 330-341.
28. Şahin, C, Tuğrul, M, İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken-Journal of World of Turks*, 2012, 4, 15-30.
29. Hazar, Z, Hazar, K, Gökyürek, B, Hazar, M, Çelikkilek, S, Ortaokul öğrencilerinin oyunsallık, dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *15. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 2017.
30. Sezer, T, Yılmaz, E, Koçyiğit, S, 5-6 Yaş grubu çocukların oyun becerileri ile aile-çocuk ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016, 16(2), 185-204.
31. Uzun, E.M, Bütün, E, Özdemir, Y, Ebeveynlerin gözünden çocuklarının dijital oyun oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2023, 25(1), 9-22.
32. Moreno, M.A, Jelenchick, L.A, Christakis, D.A, Problematic internet use among older adolescents: A conceptual framework. *Computers in Human Behavior*, 2013, 29(4), 1879-1887.
33. Dong, G, Wang, L, Du, X, Potenza, M.N, Gender-related differences in neural responses to gaming cues before and after gaming: implications for gender-specific vulnerabilities to internet gaming disorder. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 2018, 13(11), 1203-1214.
34. Kenar, İ, Teknoloji ve derslerde teknoloji kullanımına yönelik veli tutum ölçeği geliştirilmesi ve tablet PC uygulaması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2012, 2(2), 123-139.
35. Aral, N, Doğan Keskin, A, Examining 0-6 year olds' use of technological devices from parents' points of view. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 2018, 5(2), 317-348.
36. Levin, D.E, Technology play concerns. In: DP Fromberg ve D. Bergen (eds) *Play from birth to twelve contexts, perspectives, and meanings* New York, 2015, pp 225-232.
37. Aytekin, G, Dijital oyunlar ve bireyler üzerindeki etkileri. <https://www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/dijital-oyunlar-ve-bireyler-uzerindeki-etkileri>, 2017, (erişim tarihi 10.03.2024).
38. Taylan, H.H, Kara, H.Z, Durğun, A, Ortaokul ve lise öğrencilerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve oyun tercihleri üzerine bir araştırma. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017, 3(1), 78-87.
39. American Academy of Pediatrics, Council of Communications and Media (AAP). Policy statement media and young minds. *Pediatrics*, 138(5). doi:10.1542/peds.2016-2591. <https://publications.aap.org/pediatrics/article/138/5/e20162591/60503/Media-and-Young-Minds>, 2016, (accessed 08.03.2024).
40. Holloway, D, Green, L, Livingstone, S, Zero to eight. Young children and their internet use. LSE, London: EU Kids Online. https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf, 2013, (accessed 05.06.2023).
41. Güvendi, B, Demir, G.T, Keskin, B, Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ve saldırganlık. *OPUS International Journal of Society Researches*, 2019, 11(18), 1194-1217.
42. APA, Digital guidelines: Promoting healthy technology use for children. <https://www.apa.org/topics/social-media-internet/technology-use-children>, 2024 (accessed 28.08.2024).
43. Şensoy, Ö., Ayar, D. The effect of problematic internet use and social-appearance anxiety on the smartphone addiction of adolescents. *Cyprus Journal of Medical Sciences*, 2022,7(3), 354-9.

<http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed> isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Alıntı-Gayriticari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

